

## VII RAKENDUSLINGVISTIKA KEVADKONVERENTS

24.–25. aprillil 2008 korraldas Eesti Rakenduslingvistika Ühing Tallinnas konverentsi teemal „Keeleteaduse ainekud ja nende kasutamine”. Konverents keskendus korpusele kui andmekogule ning selle kasutusvõimalustele, rakendustele ning uurimise meetoditele. Toimus ka kaks keeleomandamise eri tahke käsitlevat töötuba.

Kahel päeval peeti konverentsi peateema raames kolm plenaarettekannet ja neljas sektsioonis 34 sektsiooniettekannt. Kahele päevale ulatunud sektsioon „Keelekogud” koondas korpuste tutvustusi, nende koostamismetoodika ja rakenduste kirjeldusi ning analüüse. Sektsiooni avas Einar Meister (TTÜ), kes andis ülevaate kõnekorpusete loomi-

se üldisest metoodikast ja käsitles salvestuste tehnilisi aspekte ning segmenteerimise ja märgendamise põhimõtteid. Hille Pajupuu, Rene Altrovi ja Kairi Tamuri (EKI) ettekandes kirjeldati eesti emotsionaalse kõne korpust, mis sisaldab tajukatsetega kontrollitud viha-, rõõmu- ja kurbuselauseid ning neutraalseid lauseid, ning analüüsi korpuse loomisega seotud probleeme ja korpuse võimalusi. Lya Meister (TTÜ) tutvustas eesti keelt võõrkeelena kõnelevate inimeste kõnesalvestusi sisaldavat aktsendikorpust, mille üks ülesandeid on aktsendiga kõne tuvastamiseks sobivate akustiliste mudelite treenimine. Tiit Hennoste, Olga Gerassimenko, Riina Kasterpalu, Mare Koidu, Andriela Rääbise ja Krista Strandsoni (TÜ) ettekandes käsitleti TÜ eesti suulise keele korpuse ja eesti dialoogikorpuse alusel intelligentseid kasutajaliideseid, mis võimaldavad loomuliku inimkõne abil juurde pääseda mitmesugustele andmebaasidele. Samale suulise keele korpusele kirjaliku keele süntaksianalüsaatori kohandamise probleemistikku kirjeldati Kaili Müürisepa ja Helen Nigoli (TÜ) ettekandes. Leedu suulise kõne korpusest sai ülevaate Laura Kamandulytė ning Ineta Savickienė (Vytautas Magnuse Ülikool) ettekandest. Kadri Muischnek (TÜ) rääkis TÜ kirjaliku tänapäeva eesti keele kogudest ning nende kasutamismõistetest. Kairit Sirtsu ja Leo Vöhandu (TTÜ) ettekandes kirjeldati kasutaja – infotöötaja-andmeanalüütiku – vaadet korpustele ning analüüsi TÜ kirjakeelekorpuses sisalduvat eesti silbisüsteemi uurimise seisukohalt.

Keeleainestiku kogumise metoodikat ja uusi tehnilisi võimalusi käsitles viis ettekannet. Selle teemaga haakus tihedalt Ulla Vanhatalo (Helsingi Ülikool) plenaarettekannet „Küsitlusest sõnavarauurimises”, milles selgitati üksikasjalikult küsitlusmeetodi rakendamise erinevaid järke ning konkreetseid toi-

minguid ning pöörati tähelepanu ka kaasnevatele riskidele ja meetodi kriitikal. Kristiina Praakli (TÜ) analüüsis intervjuud kui keeleainestiku kogumise meetodit. Tema, Ingrid Rummo ja Silvi Tenjese (TÜ) ühisettekandes kirjeldati, kuidas on suulise keeleainestiku kogumisel videokaamerat kasutatud, ning võrreldi videoainestikku muul viisil saadud ainekuga. Maria Frick (Helsingi Ülikool) vaatles Tartu soomlaste koodivahetust argivestluste ja elektroonilise kirjavahetuse põhjal. Silvi Tenjese ja Ingrid Rummo ühisettekandes analüüsi videotmaterjali abil suhtluse kommunikatiivseid strateegiaid. Einar Kraut (Eesti Rahvusringhääling) tutvustas ringhäälingu heli- ja videosalvestusi keelekirjeldusliku andmevarana.

Esimese konverentsipäeva lõpetasid paralleelsed sektsioonid „Tekstianalüüs” ja „Kõrvutatav lingvistika”. Esimeses analüüsis Karen Kuldnokk (TÜ, Kaitseväe Ühendatud Õppeasutus) pronkssõduriga seotud sündmuste ajakirjanduses kajastamist ning uuris, missuguste keeleliste valikute kaudu konstrueeriti pronkssõduridiskursus ja kuidas erinevaid osalisi representeeriti. Katrin Mandra (TÜ) ettekannet keskendus haldustekstide keelele. Piret Voolaid (EKM, TÜ) käsitles lühendite (humoorikaid) tõlgendusvõimalusi. Kõrvutatava lingvistika sektsioonis võrreldi niisuguste keelenähtuste nagu hulgasõnade (Jüratė Ruzaitė, Vytautas Magnuse Ülikool), värvingupartiklite (Janika Kärk, TLÜ) ja kohanimed (Oksana Palikova ja Katrin Karu, TÜ) esinemist eri keeltes.

Teist päeva lõpetavas sektsioonis „Leksikograafia” kõneldi sõnaraamatust andmekoguna. Enn Veldi (TÜ) keskendus proportsioonidele ja pööratavusele Silveti inglise-eesti sõnaraamatu märkimisväärsete ajaliste vahedega ilmunud neljas väljaandes. Silvi Vare (TLÜ) andis ülevaate lõpetamisel ole-

vast eesti keele sõnaperede sõnaraamatu elektroonilisest variandist, milles peegeldub eesti keele sõnamoodustuse astmeline iseloom ning sõnadevaheline moodustussuhete võrgustik.

Tööpaja „Teise keele omandamine ja keeleoskuse mõõtmine” juhatas sisse Florencia Franceschina (Lancasteri Ülikool, Suurbritannia ja Jyväskylä Ülikool) plenaartekanne, milles tutvustati keeleoskustasemete sisu selgitava Soome projekti esimesi tulemusi ning nende aluseks olevat kuuele keeleoskustasemele vastavat õppijakeelekorpusi.

Pille Esilon (TLÜ) analüüsis, kuidas kasutada olemasolevaid eesti keeletehnoloogilisi ressursse võrdlusmaterjalina eesti vahekeele korpusesse koondatud õppijakeele uurimisel. Annekatrin Kaivapalu (TLÜ) vaatles eesti ja soome vahekeele korpusi esialgse ainestiku põhjal õppijakeele universaalide korpuspõhise uurimise võimalusi lähtekeele mõjul. Anastassia Šmõreitšik (TLÜ) andis ülevaate eesti vahekeele korpusi grammatiliste käänete veataksnoomiast ning korpusi märgendajate loomulikest valikutest objektikäände puhul.

Läti keele kui teise keele kirjalike tööde veaanalüüsi tulemustest kõneldi Ineta Savickienė ja Laura Čubajevaitė (Vytautas Magnuse Ülikool) ettekandes. Ingrid Krall (TLÜ) käsitles erialase eesti keele omandamise ja hindamise probleeme tegeliku olukorra, ootuste ja keeleoskustasemete taustal. Thomas Schmit ja Eva Birzniece (Pro Futuro, Läti) stendiettekandes tutvustati rahvusvaheliste PIRLS-i ja PISA lugemistestide Läti tulemusi ning nende rakendamisevõimalusi keeleõppe eri tasanditel, võttes aluseks Rahvusvahelise Lugemisassotsiatsiooni soovitusi.

I. Savickienė ja L. Čubajevaitė teine ettekanne lähenes keeleomandamisele keelevälisest aspektist: Kaunase 8–10-

aastaste õpilaste seas läbiviidud küsitlus näitlikustas laiemat kultuurilise ja lingvistilise konteksti mõju läti keelele kui teise keele omandamisele.

Teise keele omandamise tööpaja sidus konverentsi peateemaga Jarmo Harri Jantuneni (Oulu Ülikool) plenaartekanne „Pimekohtingul andmestikuga”, mis põhjendas õppijakeele uurimise andmepõhist analüüsimeetodit, pakkudes uue, n-ö eeldustevaba vaatenurga, ning vastandas selle korpuspõhisele analüüsile, mis lähtub põhimõttest „saad, mida küsid”.

Lastekeele tööpajas „Esimese keele omandamine keeleteadlaste, psühholoogide ja kõneterapeutide vaatevinklist” esinenud uurijate huvi keskmel sel aastal nii eesti, soome, läti, leedu kui ka saami keele omandamine.

Lingvistika, psühholoogia ja logopeedia huvi ühisosale ehk normikohase keelelise arengu problemaatikale oli keskendunud mitu ettekannet: J. Ruzaitė ja Ingrida Balčiūnienė ettekandes vaadeldi hulgasõnade semantika omandamisega seonduvat katsetulemuste põhjal, mis saadi 5–6-aastaste leedu laste testimisel. Renate Pajusalu, Reeli Torn-Leesiku, Mihkel Trumani ja Maigi Vija (TÜ) ettekanne keskendus eesti keele tegumoekategooria omandamist selgitava eksperimendi tulemustele. Reili Argus (TLÜ) kõneles eesti keele aspektilisuse omandamisest, uurimise tarbeks ettevalmistatud katsest, selle ülesehitusega seotud probleemidest ning esmastest tulemustest. I. Savickienė tutvustas eksperimendi, millega selgitati, kuivõrd vastab leedu keele näitel tõele väide, et lapsed seostavad uusi sõnavorme (nt deminutiivsufiksiga vorme) esmalt ainult nende jaoks uute objektidega.

Eva Birzniece ja Thomas Schmiti ettekande keskpunktis oli düsleksia diagnoosimisega seonduv Lätis. Margit Aidi ja Marika Padriku (TÜ) ettekandes vaadeldi lähemalt TÜ eripedagoogika

osakonnas välja töötatud laste kõne uurimise testi 5–6-aastaste laste süntaktiliste oskuste hindamiseks.

Tööpaja teine, kitsam huvikese seotus konverentsi üldteema, andmekogude ning keelelise ainekogu analüüsimeetoditega. Johanna Ijase (Sámi University College, Norra ja Oulu Ülikool) ettekandes vaadeldi ühe saami keelt omandava lapse vormimoodustuse arengut. Lea Nieminen (Jyväskylä Ülikool) tutvustas süntaktilise arengu mõõtevahendeid. Helka Riionheimo (Joensuu Ülikool) vaatles, kuidas rakendatakse välimeetodit lastekeeleandmete kogumisel. Krista Kerge (TLÜ), Hille Pajupuu (EKI) ja Pilvi Alpi (Riiklik Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskus) ettekanne

käsitles kõrgtaseme eesti keele eksami edukalt sooritanud kohalike venelaste ja eesti keelt emakeelena rääkivate kõrgharidusega mittefiloloogide sõnavara rikkuse mõõtmist.

Hoolimata ettekannetes vaadeldud eri keeltest, väga erinevatest andmekogumisviisidest, analüüsimeetoditest ja isegi uurimuste eesmärkidest, jõuti ühise tõdemuseni, et keeleomandamisprotsessist üldpildi saamiseks on parim viis kasutada mitmesuguseid eri uurimismeetodeid.

MARIA-MAREN SEPPER,  
REILI ARGUS